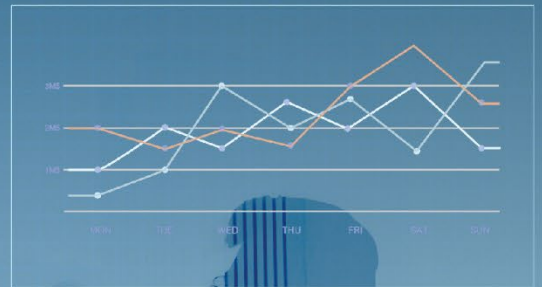

Dişhekimliğinde İNSANGÜCÜ PLANLAMASI

Temmuz 2023

TÜRK DİŞHEKİMLERİ BİRLİĞİ’NİN ÇAĞRISINI DUYUN! “DİŞHEKİMLERİNİ İŞSİZLİK BEKLİYOR”

Ülkemizde Bilimsel Dişhekimliği’nin kuruluşunun 115. yılının sonunda mesleğimiz ve toplum ağız diş sağlığı ile ilgili önemli değişimlerin ve kazanımların olduğu bir gerçek. Ancak başka bir gerçek de yıllardır tartışılan sorunlarımızın birçoğunun bugün halen gündemimizde olması ve önümüzdeki yıllarda da bu sorunların giderek ağırlaşacağıdır.

Öncelikle belirtmek isteriz ki Türk Dişhekimleri Birliği; toplumun ve bireylerin ağız diş sağlığının iyileştirilmesini ve nitelikli dişhekimliği hizmetinin sunulmasını amaç edinmiştir. Bu amacına ulaşabilmek için de bilimsel temelli, kanıta dayalı, koruyucu ve önleyici ağız diş sağlığını önceleyen politikaları savunmaktadır.

Sağlık Bakanlığı ve YÖK 2008, Türkiye’de Sağlık Eğitimi ve Sağlık İnsangücü Raporu’nda;

“Sağlık insangücü planlaması, topluma bugün sunulan ve gelecekte sunulacak sağlık hizmetlerini gerçekleştirmek üzere sağlık çalışanlarının yeterli nicelikte, yüksek nitelikte, düzgün bir dağılımla, yerinde bir zamanlama ile ve doğru bir şekilde istihdam edilmesidir” denmektedir. Ancak uygulamada diğer tüm mesleklerde olduğu gibi dişhekimliğinde de bu kriterlere göre planlama yapılmamaktadır.

İnsangücü planlaması; ülkelerin kaynaklarını verimli kullanmak adına en çok önem verdikleri konulardan biridir. Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de dişhekimliği lisans eğitimi en maliyetli eğitimidir. Bu anlamda dişhekimliği eğitiminde insangücü planlamasının daha da önem kazandığı bir gerçektir.

Ülkemizde; gelişmiş ülkelere göre tüm yaş gruplarında yaygın olan diş ve diş eti hastalıklarının dişhekimlerinin sayısının artırılması ile çözümü mümkün olmayacaktır. Koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerine öncelik veren, insangücü planlamasını; ihtiyaç, talep ve nüfus kriterlerine göre belirleyen ulusal sağlık politikaları oluşturulmadan, diş ve diş eti hastalıklarının çağdaş ülke seviyelerine getirilmesi mümkün değildir.

Son 10 yıldır dişhekimliği eğitimi alanında insangücü planlaması ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde birbiri ardına dişhekimliği fakülteleri açılmış ve öğrenci kontenjanlarında kaygı verici artışlar yaşanmıştır.

2002 yılında 19 olan dişhekimliği fakülte sayısı bugün 105 sayısına çıkmıştır. (105 dişhekimliği fakültesinin 91’inde eğitim verilmektedir. Gelecek yıllarda diğer fakültelerde de eğitim başlayacaktır.) 2005 yılında 960 olan kontenjan; 2018’de 63 fakültede 4991 sayısına, 2022-2023 eğitim döneminde ise 90 fakültede 11.186 sayısına ulaşmıştır.

Üniversite, bir toplumda değer statüsü itibarıyla, kurumsal olarak, en üst bilgi kurumudur. (Durmuş Günay - Üniversitenin Felsefesi / Büyüyenay yayınları)

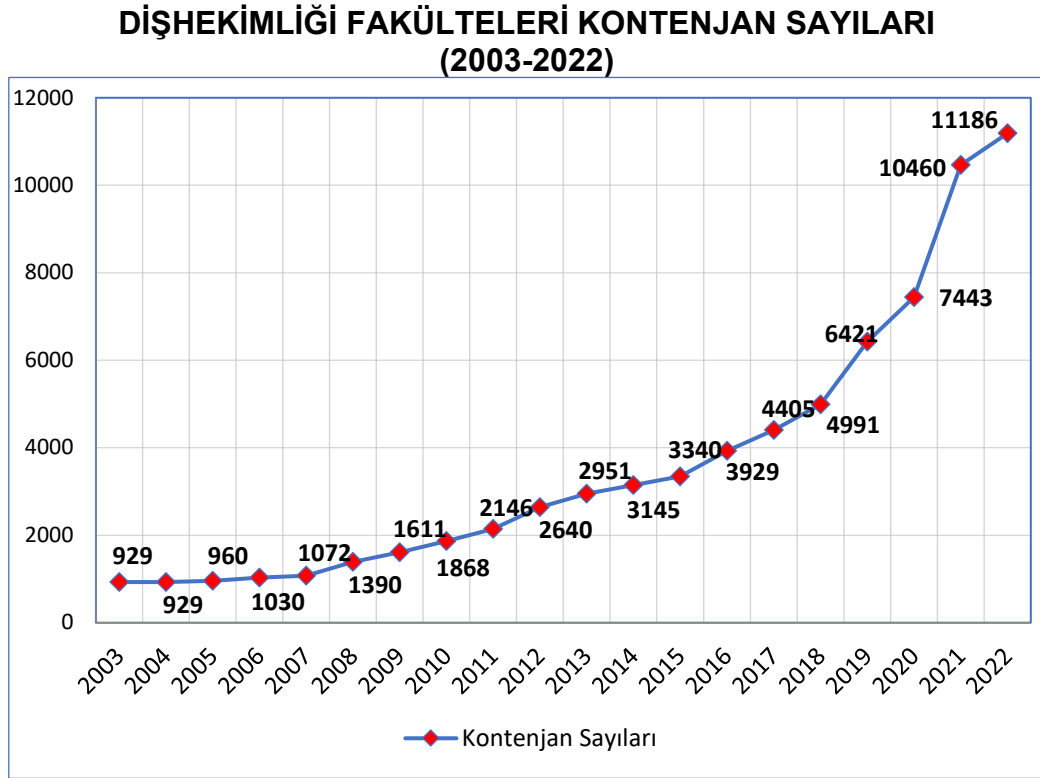
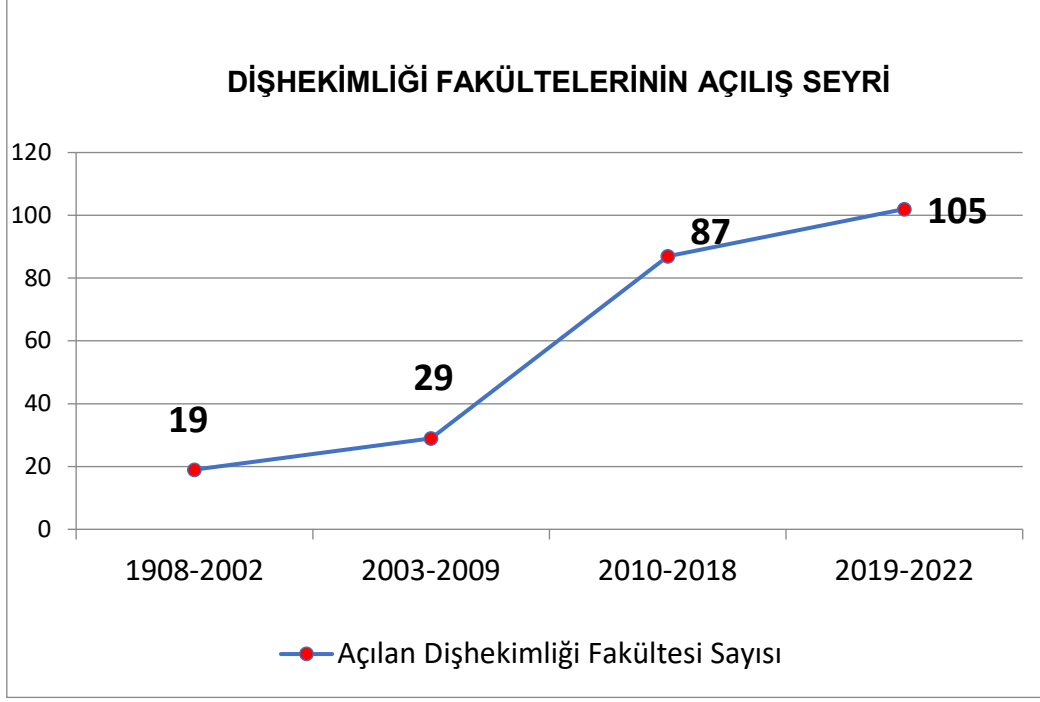
Bu esastan hareket ile **Üniversitelerde Akademik Teşkilât Yönetmeliği'nin üniversite tanımında belirtildiği üzere** "Üniversite, devlet kalkınma planları ilke ve hedefleri doğrultusunda ve yükseköğretim planlaması çerçevesinde, Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü veya önerisi üzerine kanunla kurulur." diye tanımlanan üniversitelerimiz için 11. Kalkınma Planı 2019-2023'te belirtilen kimi maddelere değinmek isteriz.

Birbirine çok yakın şehirlerde bazen aynı şehir içinde dişhekimliği fakültelerinin kurulması mükerrer yatırımların önlenmesi hedefi (441.1) ile çelişmektedir.

"441.1. Yükseköğretim ve kamu kurumları bünyesindeki araştırma altyapılarının erişilebilirliğinin artırılması ve mükerrer yatırımların önlenmesini teminen altyapılardaki makine-teçhizat, insan kaynağı, araştırma faaliyetleri ve test hizmetlerine ilişkin güncel bilgilerin yer aldığı envanter hazırlanacaktır. "

11. Kalkınma Planı 2019-2023'te belirtilen bir diğer önemli madde de eğitim-istihdam bağlantısından bahsedilirken (561.5) 51 serbest dişhekiminin bulunduğu Nevşehir ilinde kurulan (biri Vakıf diğer devlet) dişhekimliği fakülteleri bu hedefle çelişmesidir.

"561.5. Yükseköğretim kurumlarının kontenjanları, sektörel ve bölgesel beceri ihtiyaçları, üniversitelerin kapasiteleri, arz-talep dengesi ve mevcuttaki programların asgari doluluk oranları dikkate alınarak belirlenecek; eğitim-istihdam bağlantısı güçlendirilecektir."

Bu durum sürdürülemez bir noktaya gelmiştir. Önlem alınmaz ise önümüzdeki 10 yıl içerisinde işsiz dışhekimleri ve mesleğinin dışında başka alanlarda çalışan dışhekimleri ile karşı karşıya gelinmesi kaçınılmaz olacaktır.

AB ülkelerinde dışhekimliği fakültelerinin sayısı ve dışhekim sayısı ülkemiz verileri ile karşılaştırıldığında büyük bir sorunun yaşanacağı anlaşılacaktır.

Ülkeler	Dişhekimliği Fakültesi		Nüfus		Dişhekimi	
	Yıl	Sayı	Yıl	Sayı	Yıl	Sayı
Avusturya	2013	4	2013	8,489,482	2015	4.820
Almanya	2012	30	2013	80,523,746	2015	88.882
Bulgaristan	2012	3	2013	7,282,041	2015	8.350
Fransa	2011	16	2013	65,657,000	2015	41.505
Hollanda	2013	3	2013	16,789,800	2015	12.169
İngiltere	2013	16	2013	63,887,988	2015	38.934
İspanya	2012	17	2013	47,059,533	2015	31.261
İsviçre	2013	4	2013	8,058,100	2015	4.850
İtalya	2013	34	2013	59,685,227	2015	58.723
Yunanistan	2012	2	2013	10,772,967	2015	14.125
Türkiye	2023	105	2022	85.279.553	2022	46.378

Kaynak: AB Ülkeleri Kaynak: Council of European Dentists Manual Of Dental Practice 2015

TÜRKİYE'DE VE ALMANYA'DA DIŞHEKİMLİĞİ

	TÜRKİYE	ALMANYA
Nüfus	85.279.553 (2022)	80.523.746* (2013)
Dişhekimi Sayısı	46.378 (2022)	88.882* (2015)
2022 Yılı Kişi Başı GSYH Gelir (USD)	10.655	55.306
Fakülte Sayısı	105	31
2021-2022 Eğitim Dönemi Dişhekimliği Fakültesi Kontenjan Sayısı	11.186	2.500
Öğrenci Başına Düşen Asistan Oranı	14/1	5/1
Öğrenci Başına Düşen Profesör Oranı	46/1	9/1

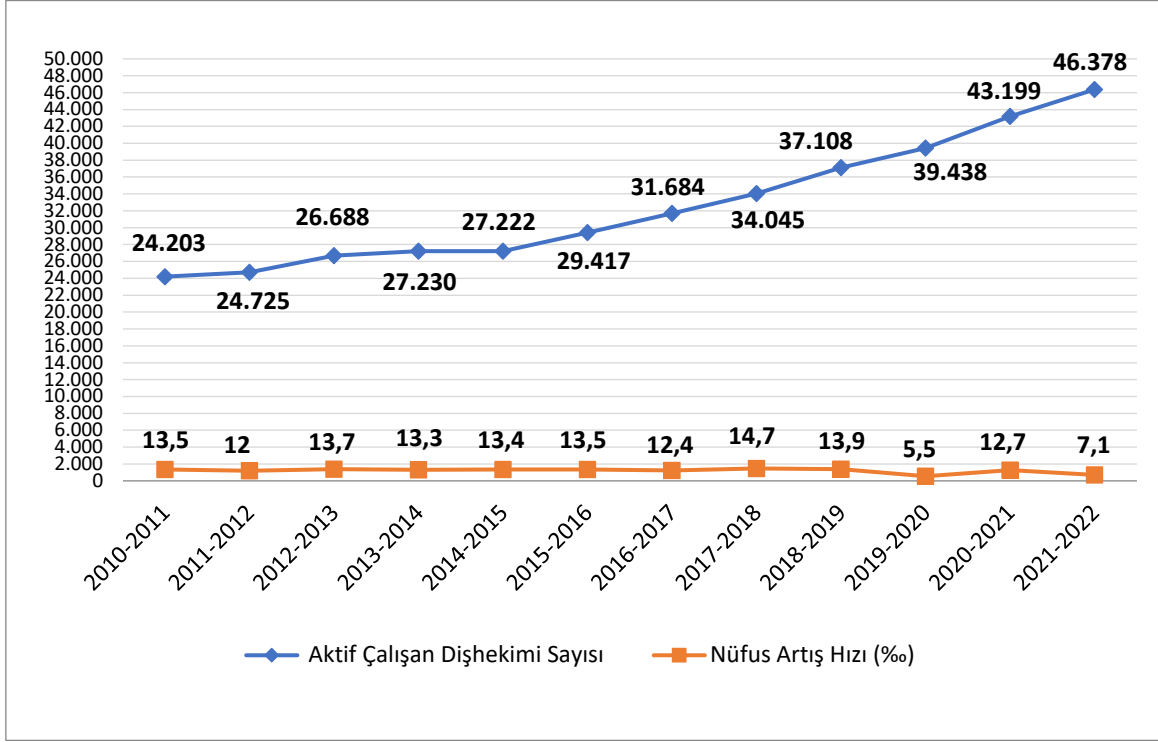
(*) Council of European Dentists (CED) Manual of Dental Practice 2015 (Edition 5.1)

DİŐHEKİMLİĐİNİN GELECEK 10 YILI

Geçmiş 10 yılda olduğu gibi gelecek 10 yılda da yeni fakülteler ve kontenjan artırımlarının son beş yıllık ortalaması olan yıllık %17,82 kontenjan artışı olması durumunda, 2028 sonrası için tam bir felaket tablosu ile karşı karşıya kalacağız

2022 yılından itibaren yeni bir fakülte açılmadan ve eğitime başlamamış fakültelerin eğitime başlaması halinde yıllık ortalama 17,82 artış devam edeceğinden, 2028 yılında ülkemizdeki dişhekimi sayısı 101.094 olacaktır. O günkü tahmini Türkiye nüfusu 90.542.372.000 civarında olacak ve dişhekimi başına düşen kişi sayısı 895 olacaktır.

2010-2022 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE NÜFUS VE DİŞHEKİMİ ARTIŞ ORANLARI

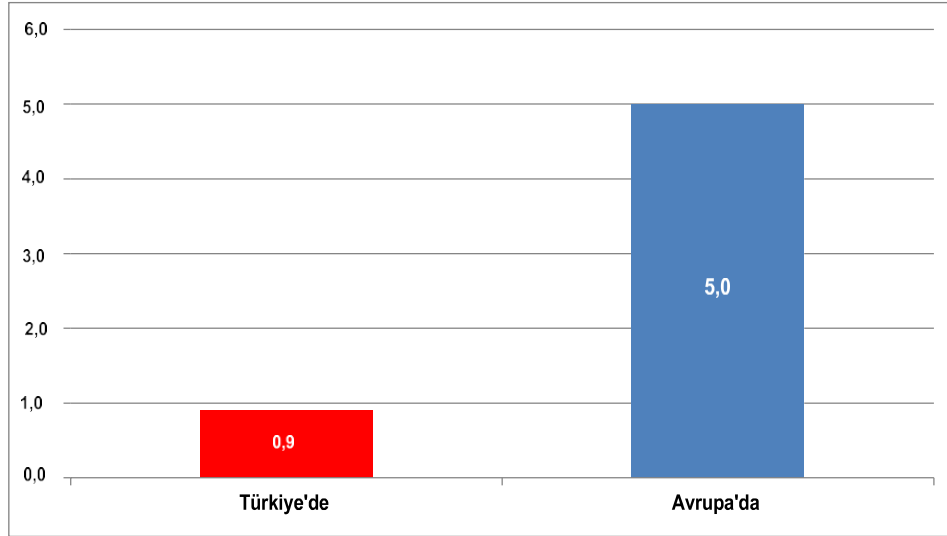
Kaynak: TDB Dişhekimi Dağılım Kitapçıkları, TÜİK

Yıl	Fakülte Kontenjanları*	Mezun Sayıları	Toplam Dışhekim Sayısı**	Ülke Nüfusu	1 Dışhekimine Düşen Nüfus
2017	4.405	2.680	31.684	80.810.525	2.550
2018	4.991	2.951	34.045	82.003.882	2.408
2019	6.421	3.145	37.108	83.154.997	2.240
2020	7.443	3.340	39.438	83.614.362	2.120
2021	8.866	3.929	46.217	84.450.505	1.827
2022	10.445	4.405	50.622	85.295.010	1.684
2023	12.306	4.991	55.613	86.147.960	1.549
2024	14.498	6.421	62.034	87.009.440	1.402
2025	17.081	7.443	69.477	87.879.534	1.264
2026	20.124	8.866	78.343	88.758.330	1.132
2027	23.710	10.445	88.788	89.645.913	1.009
2028	27.935	12.306	101.094	90.542.372	895

*2021 yılına kadar kontenjanlar YÖK kayıtlarıdır. 2022 yılından itibaren ise yapılan projeksiyonda 5 yıllık kontenjan artışının ortalaması yıllık artış olarak alınmıştır.

** Özel ve Kamuda çalışan dışhekimlerinin toplamıdır. Meslek icrasında bulunamayan işsiz dışhekimleri ve meslek dışı çalışan dışhekimlerinin sayısı dahil değildir.

TÜRKİYE VE AVRUPA' DA DIŞHEKİMİNE GİTME SIKLIĞI (ADET/YIL)

Gelişmiş ülkelerde dışhekimine başvuru sıklığı yıllık kişi başı 5, ülkemizde ise 0.9'dur. (ADSM'lerin açılmasından sonra başvuru sıklığının bir olduğu tahmin edilmektedir.)

Avrupa Birliği ülkelerinde dışhekimine başına düşen kişi sayısı ortalama 1500 dür. Türkiye'de ise bu sayı 2021 yılı sonunda 1827 civarında olacaktır. Dışhekimine gitme sıklığına bakıldığında bu koşullarda dışhekimine ihtiyacımızın olmadığı görülecektir.

Kişinin sağlık hizmetlerini kullanmasında eğitim, sağlık bilinci, sağlık hizmetlerine ulaşılabilirlik gibi etmenlerin yanı sıra ülkelerin kişi başı gayri safi milli hasılları da belirleyicidir.

S/N	ÜLKELER	KİŞİ BAŞINA DÜŞEN MİLLİ GELİR (USD)
1	Avusturya	55.171
2	Almanya	55.306
3	Bulgaristan	26.034
4	Fransa	48.640
5	Hollanda	60.299
6	İngiltere	48.168
7	İspanya	43.007
8	İsviçre	67.557
9	İtalya	41.582
10	Yunanistan	31.616
11	Türkiye	9.539

Kaynak: TÜİK ve [Wikipedia](#)

AB ülkeleri ile Türkiye'nin GSMH ve dışhekimine gitme sıklığını karşılaştırdığımızda; insangücü planlaması konusunda yetkililerin kamu kaynaklarını israf ettikleri görülecektir.

Dışhekimliği fakülteleri ve fakülte kontenjanlarının artışı genç dışhekimlerinin dışhekimliği yapamamalarına ya da mesleklerinin dışında başka işler yapmak zorunda kalmalarına neden olacaktır.

Karar vericilere sesleniyoruz:

Dışhekimine başvuru sıklığının Türkiye'ye göre çok yüksek olduğu Avrupa Birliği'ndeki dışhekimini/nüfus oranını (1/1500) baz olarak alınsa bile 2023 yılında bu verilerle hedef tutturulmaktadır. İşsiz, emeği çok ucuzlatılmış ve değersizleştirilmiş dışhekimleri ve çalışma biçiminin tümünden işçileşmeye gittiği, piyasa koşullarının hüküm sürdüğü ve dolayısıyla deontolojik ve etik sorunların arttığı bir çalışma ortamı yaratılmaması için, kontenjanların zamana yayılarak 2022 yılından itibaren hızla azaltılması gerekmektedir.

Ülke kaynaklarının israf edilmemesi için;

- İnsangücü planlaması yapılmadan dışhekimliği fakültesi açılmamalı
- Henüz eğitime başlamamış olan fakülteler kapatılmalı
- Eğitim veren fakültelerde kontenjanlar azaltılmalı
- Yukarıda ifade ettiğimiz veriler değerlendirildiğinde bu ülkenin en zor ve pahalı eğitimini alan gençlerimizin geleceği ucuz işgücü olmak ya da işsiz kalmak olmamalı.

36 yıldır meslek alanında yaşanan sorunları irdeleyen, çözüm üreten ve önerilerde bulunan Türk Dışhekimleri Birliği'nin değerlendirmeleri yok sayılmamalı, yetkileri ve görev alanı yasal düzenlemelerle kısıtlanmamalıdır.

Adres: Kızılırmak Mah. 1446. Cad. Alternatif İş Merkezi No:12/38
06530 Çukurambar, Çankaya/ANKARA **Telefon:** 0 312 435 93 94 **Faks:** 0 312 430 29 59
E-mail: tdb@tdb.org.tr **KEP Adresi:** turkdishekimleribirligi@hs01.kep.tr